

Csendőrök a nyugati zónákban – Kivándorlás

A magyar és a német kormányok közötti megegyezés értelmében a harctéri helyzet alakulásának megfelelően már 1944-ben, még kellő időben megkezdődött a katonai / honvéd, csendőr / személyi és anyagi, valamint a polgári személyi és anyagi kitelepítés Németországba.

A csendőrkerületek csoportjait és a hozzátartozókat a Felső Ausztriai Linz város térségébe irányították. Az ide országos járművekkel, vasúti szállítással beérkező csoportokat a Traunfall-i erdőben és környékén telepítették le Zámory Árpád ezredes parancsnoksága alatt.

A másik csendőrcsoportot, mely a felügyelőséget, miniszteri osztályok és a központi alakulatok törzseit foglalta magába, a Griesbach járásban, Pfarrkirchen körzetében, Bajorországban telepítették le.

A háború befejeztével Németország és Ausztria a négy győztes nagyhatalom megszállása alá került. 1945 őszén a három nyugati zónában körülbelül 6-8,000 magyar csendőr maradt, akik egyrészt elkerülték a helyenkint erőszakos hazaszállítást, másrészt a hazulról kiszivárgó hírek hatására mondtak le a hazatérésről. Ezeknek a száma a hazulról menekülőkkel egyre növekedett.

Elhelyezésük magánházaknál, üresen álló vagy felhagyott középületekben (például régi iskolákban), valamint menekült-, úgynevezet. DR (displaced persons) táborokban történt. A csendőrök több esetben résztvettek a táborok közigazgatásában. Sokan inkább a lakosság körében vállaltak munkát, hogy megélhetésüket és továbbjutásukat biztosítsák. Közben keresték hozzátartozóikat, csoportokat szerveztek, s a „Bajtársi Levél” révén fölvtették egymással a kapcsolatot.

Az angol zónában

Az ausztriai angol zónát, Graz-ot és környékét csak egy keskeny orosz megszállott terület (az úgynevezet Burgenland) választotta el Magyarországtól. A magyar menekültek ezen keresztül érték el legkönnyebben a nyugati zónákat, ahol már nem üldözték őket, ahol tájékoztatást és segítséget kaphattak a továbbjutáshoz.

Az utolsó harcoló magyar alakulat, a Szent László hadosztály és az oda besorolt kaposvári csendőrzászlóalj május 8-án tette le a fegyvert az angolok előtt, akik együtt tartották őket. Később útbiztosítási, útrendészeti és jugoszláv partizánelhárítási feladatokat adtak nekik. Majd a csendőrtiszteket, valamint a haza nem szállított legénységi állományú egyéneket a Kapfenberg-i, a Weissenstein-i és környéki táborokban helyezték el.

Graz-ban, 1947. június 21-én Jegenyés Pál csendőrfőtörzsőrmester és hat tiszthelyettes társa a menekült csendőrök megsegítésére megalapította a Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaságot, mely 1948-tól a „Bajtársi Levél” útján irányító központja lett a csendőr-csoportoknak, majd 1949-ben alapítója a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösségnek.

Új élet kezdésére először magános férfiak és nők részére nyílt alkalom az European Voluntary Workers (önkéntes munkaszolgálat) mozgalom keretében bánya, gazdasági, gyári illetve háztartási munkára három évi kötelező munkaszerződéssel. 1948-49-ben számos csendőr érkezett Nagybritanniába, részben ideiglenes tartózkodásra, részben a letelepedés gondolatával. Ezek szétszórtan, kisebb csoportokban helyezkedtek el London, Reading, Nottingham, Bradford környékén. Nyilvántartásukat v. Bogyay Kamill alezredes, Berlányi Zsigmond és v. Szilassy László ezredesek végezték. A központtal és a „Bajtársi Levél”-el tartották az összeköttetést. A három év letelte után sokan továbbvándoroltak Kanadába, Ausztráliába; többen Londonba és

környékére költöztek. Itt 1952-től kezdve már rendszeresen megtartják a Szt. István napot és a Csendőrnapot is.

1953-ban egy jobbára csendőrökből álló kis csoport megalakította az Angliai Római Katolikus Magyar Egyletet. Kovács Ferenc főtörzsőrmester és mások odaadó munkájával és gyűjtésével 1955-ben házat vásároltak, amelyből átalakítások után megszületett a Mindszenty Otthon. Itt rendezték meg 1981-ben a Csendőrség alapításának 100. évfordulóján emlékünnepegyüket a helyi csoportvezető Szekeres Pál g. Százados irányításával. Az ünnepélyen a helyi magyar egyházak, egyesületek és bajtársi közösségek is képviseltették magukat.

Németországban, Hildesheim mellett esett angol fogságba a galantai III. csendőrzászlóalj újonc legénységével Kulcsár Lajos alezredes parancsnoksága alatt. Ez a zászlóalj még 1945 februárjában érkezett kiképzés és felszerelés végett, amire azonban már nem került sor. A legénységet kérésükre az angolok hazaszállították, a tiszteket és a tiszthelyetteseket azonban továbbra is ellátták és egy részüket 1947. nyaráig őrszolgálatra igénybe vették. Leszerelésük után az Osterode (Harz-i „Bornemouth”) displaced persons táborban telepítették le őket és kivándorlásukat elősegítették. Közben erős csendőr-csoport működött és tarotta meg a Csendőrnapot v. Megay László, majd Máthé Ferenc őrnagyok vezetésével.

A francia zónában

Ausztria francia zónájában a francia megszálló hadsereg is állított föl őralakulatokat a Rumbi Innsbruck tiroli, volt német katonai táborban. Az őrszázad tagjai francia katonai egyenruhát, fegyverzetet, ellátást kaptak és kiegészítő katonai szolgálatokat teljesítettek, műtárgyakat őriztek. Ide előszeretettel vettek föl csendőrtiszteket és tiszthelyetteseket. A békeszerződés aláírása után ezeket leszerelték és kivándorlásukat és Franciaországban való elhelyezkedésüket elősegítették. 1949-1951-ig Tálos László főtörzsőrmester szervezte meg a csendőr csoportokat Buhl Mulhose, Tropez, Párizs, Thionville és Forbach városokban. Akkori létszámuk 57 csendőrt tett ki.

1952-ben Tóth József törzsőrmester volt az MKCsBK területvezetője. Még ebben az évben zászlót szenteltek Thionville-ben. Zászlóanya Máthé János őrmester felesége volt, aki a zászlót hímezte és készítette. A csoportok rendszeresen támogatták az MKCsBK Segélyalapot és a „Bajtársi Levelet” is. Máthé Jenő és Bata József őrmesterek résztvettek Párizsban tanulmányi versenyen magyar tárgyú dolgozataikkal. Levelező munkatársai lettek a „Bajtársi Levél”-nek is.

A kivándorlások és elhalálozások miatt létszámuk lecsökkent. Tóth törzsőrmester és munkatársai továbbra is együttműködtek az MHBK-val, a Magyar Szabadságharcos Szövetséggel, továbbá a „vasfüggöny” mögötti rabnemzetek 15 csoportot magába foglaló szervezetével. 1981-ben a Csendőrség megalapításának 100. évfordulóján hat csendőr rendezte meg Párizsban az emlékünnepegyt és a 80 fős társasvacsorát, melyen résztvettek a helyi polgári és katonai hatóságok, az egyházak és a bajtársi egyesületek képviselői. Közel 200 fő vett részt a másnapi ünnepi szentmisén, melyet két pap mellett Ft. Kovács István – Kovács János őrmester fia – mutatott be.

Az amerikai zónában.

1945. május 6-án Felsőausztriát megszállták az US alakulatok. Zámory Árpád ezredes helyzetjelentésére az amerikai katonai hatóság a Traunfall-i csendőrtábor szervezetét meghagyta és a katonailag és gazdaságilag fontos épületek és műtárgyak őrzésére csendőrörsöket és

különítményeket állított föl. A téli idő beálltával azonban a rögtönzött szállások nem feleltek meg a követelményeknek.

1945. szeptemberében megkezdődtek a hazaszállítások a Gmunden-i állomásról. A Pocking-i tábor volt a gyűjtőállomás. A szerelvényeket amerikai őrség kísérte a magyar határállomásig. A szállítások egy hónapig tartottak, melyek elől többen az öngyilkosságban találtak menedéket. Végül is októberben beszüntették azokat az Emberi Jogok Ligájának elnöke, Mrs. Eleanor Rooseveltné közbenjárására. A hazátlaná vált csendőrök legnagyobb részét a Nemzetközi Menekültügyi Szervezet (IRO) táboraiába költöztették át és a Traunfall-i tábor október végén véglegesen föloszlott.

A Passau-Waldwerke-i (Németország) táborban élő csendőrök 1947-ben Mátéffy István ezredes vezetése alatt már rendszeresen tartottak összejöveteleket és megemlékeztek a Csendőrnapról. Többen jelen voltak 1947. Szent István napján az Altöttingben (Bajorország) tartott zárandoklaton, melyen 12,000 üldözött, hazátlan magyar vett részt. Itt ültek össze az 1939-ben törvényesen választott utolsó magyar országgyűlés tagjai is és alakítottak egyidőre úgynevezett exilkormányt. Miniszterelnökül választották v. Kisbarnaki Farkas Ferenc vezérezredest. Ezen ellenkormány feladata lett volna az egyetemes magyar érdekek képviselése alkotmányunk jogfolytonosságának megállapítása mellett.

A Csendőrség szétszóródott tagjainak összefogására 1949. Szent István napján a Passau-Waldwerke-i csoport felhívást bocsájtott ki a környékbeli csendőrök részére csatlakozásra és a testületi szellem megtartására. Felhívja figyelmüket, hogy vigyék magukkal a Bajtársi Levelet-et, s kivándorlásukkor adják meg címeiket. A felhívást aláírták Mátéffy István ezredes, Dr. Balló István őrnagy, Kiss Sándor és Oláh Pál főtörzsőrmesterek.

1956. július 28-29-én a németországi csoportok a Bauschlott-i magyar iskolákban a frankfurti csoport rendezésében találkozót tartottak, hol a Központi Bajtársi Segítőalap és a Bajtársi Levél támogatását beszélték meg. Folkusházy Lajos nyugdíjas altábornagy, volt felügyelőnk, a MKCsBK központi vezetője elnökölt.

*Összeállította Dr. Kiss Gyula
m. kir. csendőrszázados*